

La Veu de la Comarca

Setmanari Regionalista de Tortosa

ANY II.

PUGNA PRO PATRIA

NUM. 92.

LA CATALUNYA QUE VOLEM.—Lliure, ni dominada, ni dominadora y respectada de les regions germanas.—Estimada per son valer al exterior y temuda per sa forsa.—Acullit com a propi al foraster que a treballar hi vinga. Y a manar y a cobrar, a fer lleys y a judicar, cada hu a casa seva, que prou hi té que fer pera enténdreshi. Els empleats de la erra y pòchs, actius y inteligents.—Ennoblida, altra vegada en llibres de tor saber, la que fou llengua de Sants y de Reys.—Las universitats y escolars tornadas a son esser: obradors d'avenços de la ciencia y planter de filosofhs y juristas. A fora la ensopida rutina.—Intimament unida a la vella Catalunya, gloriosa en sa historia y tradicional en sas lleys y costums, una Catalunya nova, de vida expansiva y en constant progrés, seriament religiosa y ilustradament tolerant.—Repobladas las montanyas per grans boscs, trescant pels singles els corredors enginys moderns, trayent del terrer y de las minas els fruits y minerals. Las aigüas de sos rius saltant de resclosa en resclosa movent enginys del treball.—Conservats com reliquias els monuments carunats o antichs y alsarne d'un art fill lilegitim del antich criat en els avenços actuals. Voltar les vellas poblacions historicas de populosas y amplias ciutats modernas.—Ports oberts als productes de tots llochis; assegurats ab tractes d'una nació seria; veure al potentat ab afany de ser estimat y útil a la Patria y al obrer intervindre en el govèrn donantli lo que cristianament y per dret li pertoca.—Volém deixar a nostres fills aquesta Catalunya gran avuy, com ho fou pera son temps la de nostres passats.—Pera bo tenirho tenim lo precís: Força, riquesa y inteligencia. Reprimim el vici del egoisme y exaltèm la virtud que á cap ens manca: L' amor a la Patria.—LLUIS DOMENICH Y MUNTANER

PREUS DE SUSCRIPCIO

Tortosa al mes 0'50
 Fora semestre 3'00

DIRECCIÓ Y REDACCIÓ

Carrer del Parque, N.º 8.
 Tortosa 8 Octubre de 1904.

La Redacció no fa seus los conceptes ni contenguts dels articles firmats ó copiats.

SANTORAL

Dimenge 9, XX. N.º S.º del Remy, S. Dionís b. mr. y sta. Pubila ab.— Dilluns 10, S. Francisco de Borja y san Lluís Bertran, cfs.—Dimars 11, S. Nicasib: mr. y sta. Plácida v.—Dimecres 12, N.º S.º del Pilar de Saragosa y s. Serafi cfs.—Dijous 13, S. Eduardo rey y cf. y sta. Celèdonia vgn.—Divendres 14, S. Galisto p. mr. y sta. Fortunada vgs mr.—Disapte 15, Sta. Teresa de Jesús vgn y fundadora, compatrona de las Espanyas.—B. P. en lo Carmes.

El Noguera-Pallaresa

Meeting de Tremp

Impossible ens es fer una ressenya del important meeting qu'ha tingut lloc a Tremp a fi de conseguir la construcció del Noguera-Pallaresa de interès també pera nosaltres, ja que ns posaria en comunicació ab el mitj dia de França ab lo que no cal dir si ns seria de vantatjós pera la exportació dels nostres productes agrícolis.

Ens limitarem a senyalá l'abandonada que té l'Estat Espanyol aquellas comarcas y a extracta alguns de's molts discursos qu'és pronunciar en las qu'es posa de manifest la solidaritat de tots los catalans.

El viatge de Targa a Tremp demostra la gran necessitat de construir el ferrocarril del Noguera-Pallaresa. Baix el punt de vista excursionista és un dels més pintorescs que s'poden fer en terra catalana: inacabable y hermosa plana, altás y accidentadissimas montanyas, canal, rius caudalosos, rústics poblets y esplèndits y admirables panoramas; bellésas arquitectónicas com la originalissima iglesia románica de Cuyet y la riquíssima y triomfal portaloda de la iglesia románica d'Agramunt. Però la vida moderna, a més d'admirar totas aquestas bellésas, necessita y exigeix vias cómodas y rapidas pera la comunicació, y allí no hi son.

Cal anar quinze horas en diligencia per una carretera, que puja fins a 1500 mètrés, que ha deixat de banda a pobles importants, y que a Sant Salvadó del Toló té una esclavissada enorme montanya avall, havent de passar els cotxes demunt de troncs de pins a modo de perillós pont rústec. Més avall, al entrar a la Conca, el riu Gavet fa dotze anys se n'emportá el pont, fet de tapia y pagat com a bõ. Allí s'está enderrocat encara y tothom, cotxes y peatons, s'han de ficar al aigua pera passarlo. L'Estat que cobra ls impostos no s'ha cuidat de referlo, la Diputació provincial calla y

els pobles, ab la paciència més humil, ho súfreixen. Per què no s'alsan a crits contra aquesta indignitat?

Aquells pobles com a sitiats per aquellas alterosas serralladas y abandonats per l'Estat centralista, han rebut com a un exèrcit deslliurador a las comissions de Barcelona y de tot Catalunya, que han acudit a Tremp a demanar justicia pera aquells catalans de las concas del Noguera. Tots aquells s'acoblarèn a Tremp en gernació numerosa y entusiasta pera rebrels com a germans.

La Casa de la Vila estava endomassada y esplèndidament illuminada ab bombetas eléctricas, ostentant las banderas espanyola, francesa y al mitg la catalana. Era un espectáculo extraordinari, may s'havía vist allí tanta animació y entusiasmo.

L'Ajuntament y personas distinguidas del poble y comarca rebè en el Consistori a las comissions francesas y catalanas.

A las dotze's rebé avis de que las comissions del Ajuntament, senyors Cambó, Fabra, Mir y Palau, y de la Diputació, Sr. Morros, eran a la vista. S'aná a rebrels al portal ab atxas encesas, guardias municipals barcelonins de gran gala, Ajuntament de Tremp en corporació, diputats a Corts y provincials, totas las demés comissions que ja havian arribat y una gran gentada. Al arribar, el poble esclatá ab aplausos y viscas, l'alcalde ls doná la benvinguda y en professó entraren al poble entre aplausos y aclamacions de tot el poble.

Al diumenge al mati, la animació era gran y pintoresca. Arribava gent a peu, comissions a cavall y en tartanas y cotxes que feyan cap a la plassa, ahont hi havia un formigueig de gent. La nombrosa comissió de la Pobla de Segur, composta de dotze biciletas ab banderas y unas 30 personas, fou rebuda pel cor "La Lira", ab banderas y músicas. La conversa del ferrocarril era la general; els diputats y presidents de corporacions, enròllats de gent, cambiavan impresions; la gent del poble s'ho escoltava ab atenció, confiant en la gestió de Catalunya. Els més entusiastas ja s'creyan segura la construcció; altres duptavan obtenirho tan facilment.

A las tres de la tarde la Casa de la Vila estava atapada de delegats; plassa, carrers y tots els balcones y finestras estavan plens de gent. S'organizó la professó civica pera anar al meeting; ab l'estandart de Barcelona portat per un

masser a cavall y guardat per dos guardias municipals de gran gala, coro ab barretinas vermellas, banderas blanca y catalana, comissions dels Ajuntaments dels pobles y de corporacions, comissió francesa del Ariège, diputats, senadors y Ajuntament de Tremp en corporació ab els regidors de Barcelona. Tothom anava ab las insignias oficials. Dúas músicas tocavan constantment. Els balcones y finestras, plens de gent, especialment de molt bonicas y graciosas noyas.

El diputat provincial don Joseph Llarri, ab frase correcta y eloqüent, endressá afectuosa salutació a cada una de las entitats assistents al acte. Al saludar a la Comissió francesa hi hagué entusiastas viscas a Fransa, quan saludá als diputats a Corts se donaren forts viscas a Catalunya; expressá son coral agraiment a la cooperació decidida de Barcelona y a l'abracada de germanor y coratjament que Tarragona y Girona donan a Lleyda pera que hi floreixin per tot la cultura y el progrés. Dedicá una sentida salutació als Ajuntaments de Pallars. Demaná modificació de la ley del del ferro-carril del Noguera perquè ab 19 anys no s'ha avençat un pas en sa construcció y que ls conqueso fassin els sacrificis personals que creguin oportuns a las representacions ilustres que ns ajudan. Tots a una sense divisions; si guém tots més que catalans y ben enèrgics. (Grandiosos aplausos). Ofereix gratuítement els terrenos de la Conca pera construhiri la via. (Aplausos).

Don Ignasi Girona, del Institut Catalá de Sant Isidro, en eloqüents y entusiastas paragrafs demostrá l'interés d'aquesta Associació pera l'agricultura y la part inicial y important que té en la reivindicació del ferro-carril. Cal fer cumplir diu la ley que doná drets al nostre ferro-carril; que s'tregui a subasta pera la construcció fins a Sort en cinc anys (aplausos) perquè d'allí a Port Salau ja hi orribarem d'un modo o altre. (Aplausos). Unimos tots; que aquí no hi hagi més que catalans pera anar endavant. (Aplausos y viscas).

Don Lluís Cuenca, propietari de Tremp, recordá las reunio de 1880 ab en Maluquer, el meeting de 1881 pera impedir la variació del trassat que volia "l'ram de Guerra, l'exposició agrícola de 1892 en que ell intervingué; treballs, que foren infructuosos, fent de Lleyda, no la cabalera, sino la cendrosa, malgrat, sus riquesas naturals. Aplaudeix las iniciativas del Institut Agricol Catalá de Sant Isidro y las corporacions que obngregá al donar el primer crit d'alarma al ésser pretérit el ferrocarril nostre en el conveni internacional; que s'exigeixi el cumpliment y si ns ho negan (una veu: ens ho pendrem) que no ns abandonin las corporacions germanas y nosaltres tinguém virilitat en demanar

el cumpliment de la ley. (Grandiosos aplausos y viscas a Catalunya unánims).

El comte Begouen (en fracés). Crec que m'entendreu, perque las paraulas me surten del cor. El ferrocarril es nostra ilusió al Ariège. Explica la convenció internacional y creu que es de ley que no s'abandoni el Pallaresa. Us porto diu el saludo dels francesos. (Grans viscas a la Fransa). L'Ariège segueix ab gran interés aquesta agitació; me sento emocionat devant d'aquet poble catala, que es ben vivent, y cal esperar que si segueix aixis arribarem a fer el ferrocarril. Un saludo al crit de "Vive la Catalogne!" (Gran aclamacions viscas a la Fransa y a Catalunya).

Don Francisco Ixart, representant del Ajuntament y Ateneu Obrer de Tarragona, saluda y s'adhereix al ac'e entusiásticament, en nom de Tarragona. (Grans aplausos). Consigna que fa 14 anys ja s'fundá a Tarragona'l diari "El Ferrocarril" pera defensar el del Noguera. Fá observar la falta de sinceritat del darrer conyeni internacional y recomana l'unitat d'aspiracions de tots els catalans en totas las qüestions y especialment en lo del ferrocarril, pera imposar nostra voluntat. (Aplausos).

El senyor Costa, alcalde de Lleyda, ofereix el concurs d'aquell Ajuntament, y saluda a Barcelona, la pubilla de Catalunya, que avuy vé a ajudarnos, y cal esperar que tots acoablats triomfarem. Saluda a tots els representants. (Aplausos).

Don Francesc Cambó, regidor de Barcelona, diu que fins ara'l ferrocarril era un projecte y que d'aquí endevant será una realitat si ns sabem unir pera imposar el cumpliment de la ley. (Aplausos). La via del Noguera no és local del Pallars, sino que és un ferrocarril catala que sosté y exigeix tot Catalunya. Barcelona, al pendre part en la defensa, ha cumplert son dever, perque és una ciutat síntesis de totas las inteligencias y activitats catalanas; és allí hont s'hi elabora l'energía que ha de donar vida totas las comarcas de Catalunya.

La situació de vostras comarcas és vergonyosa. Se pot duptar de si l'Estat que ns regeix és civilisat. Vosaltres paguéu tots els tributs y que us dona en cambi? (Grans crits: ¡res!). Ha passat aquell temps que ls reys eran amos del país y després, al créarse l'Estat, hi deixavan viure per favor al poble: el país és dels ciutadans que pagan els tributs al Estat a cambi de serveys; paguem pera tenir un Estat civilisat y no'n coneixém més que ls sacrificis que ns imposa; y de que sigui civilisat no's coneix en res. (Aclamacions, aplausos y viscas.)

Catalunya no está partida en quatre provincias. De tot Catalunya hem vingut ab entusiasme sense tenirhi aquí un interés particular; hi venim per solidaritat perque tots som uns, malgrat la divi-

sió administrativa; perque tenim una sola ànima catalana. (Grans aplausos).

El Noguera-Pallaresa és un ferro-carril català. Barcelona farà grans sacrificis pera sa construcció. Si vosaltres hi perdessiu la fe, malgrat vosaltres se farà, perque no s' ha de consentir que siguin pobres y abandonats en un recó de mon; no heu de ésser una comarca atrassada, com una taca en el mapa de Catalunya; heu de treballar, heu d'ésser rics pera contribuir al avens y á la riquesa de tot Catalunya. (Grandiosos aplaudiments)

Don Leoncí Soler y Marc, ab entusiasmas y eloqüents garaulas, oferíx l' apoyo de las 108 societats de la Federació agrícola catalana-baleare. (Aplausos).

(Seguirá.)

Meeting de Berga

En lo darrer número no 'ns va ser possible publicar la resenya del meeting que tingué lloc á Berga lo día 23 de Setembre prop-pasat, quina resenya retalem del diari la "Renixensa," que diu:

La nit avans de la presa de possessió del Pi de las tres Brancas, se celebrá al teatre Quededo de Berga lo anunciad meeting organisat per lo Foment Regionalista. Aquest, al comensar l' acte, estava que vessaba entre 'ls catalanistas de fora y 'ls bergadans, s'en de remarcar la nombrosa representació que hi tenia l' element obrer.

Al comensarse lo meeting presidía l' acte en Salvador Artigas, president del Foment Regionalista de Berga, qui tenia á sa dreta al president de la Junta Permanent de l' Unió, en Domingo Martí y Juliá.

Los demás llocs de la taula presidencial los ocuparen en Joseph María Roca, en Manel Folguera y Durán, en Antoni de P, Campmany, en J. Sansalvador, en Arnau Martínez Serriá, en J. Verdú, en Juliá Martí, en J. Llorens y la Junta del Foment.

Comensá fent us de la paraula en Salvador Artigas, qui presentá als individus de la Junta Permanent de la Unió y als oradors que anaven á parlar al meeting.

Feu vots per la unió de tots los catalans dintre las ideas de autonomia.

Posá de relleu las molts ventatjas que té pera 'ls obrers l' idea nacionalista catalana en quin programa hi figura la supressió del servey militar forós, l' impost progressiu y altres reformás convenientes y profitosas pera les classes pobres.

Feu notar l' importancia que té lo moviment sota de quin estàndart s' uneixen ja avuy en estreta abraçada, homes, donas y criaturas confonentes en un esforç comú.

Acabat aqueix parlament cedí la presidència á en Domingo Martí y Juliá, qui digué:

Bergadans: Aquet mati vos he dirigit una salutació en nom de la Unió Catalanista; ara vos vaig á dir que la Unió ha aprofitat l' ocasió de venir á pendre possessió del Pi de las Tres Brancas pera celebrar un meeting que sia profitós per lo esparidiment de nostras ideas.

Vos explicarem lo que es lo catalanisme y lo que vol pera Catalunya y 'ls catalans.

Volém que vos reconcentreu y estu dieu lo que us direm y que compregueu que com fills que sou de Catalunya teniu lo deber de treballar per la patria.

Volém que us conveueu de que solament podem arribar al deslliurament de Catalunya si tots sos fills tenen conciencia de sos debers.

En nom del Foment Regionalista de Berga En Antoni Sansalvador saludá als catalanistas arribats d' arreu de nostra terra.

Descriqué en hermosos y eloqüents paragrafs las multiplicadas manifesta-

cions d' activitat y treball que enjoye-llan l' encontrada bergadana.

Fustigá lo caciquisme y feu una brillant digressió histórica fixant los fets mes notables de nostra antiga historia.

Explicá com la bandera catalana ha segut sempre estimada y ben rebuda per los pobles forasters ahont s' ha presentat: bandera sota quins plecs no s' hi ha acullit may cap acció vergonyosa y ignoble.

Afirmá que la dona catalana ha entrat plenament en nostre moviment nacionalista.

Sostingué que lo catalanisme al suprimir lo servey militar obligatori va d' acord ab las tendencias imperants als paissos mes avensats de la civilisació.

Tenim un carácter catalá, viu y vigorós y cal que 'l rumbejém. Tenim una colecció de festas populars propias nostras que cal aixecar perque son orgull de nostra nissaga.

Entre ellas cal que citém la Festa dels Jocs Florals y la proclamém nostra festa nacional en front d' un altre espectáculo nacional que es un sogell de barberie.

Los enemis del nacionalisme son los politics centralistas de cualsevol color que sian, mes llurs esforsos s' estrellan contra lo nostra creuada que representa la predicació de lo dret y la rahó plegats.

Combaté lo concepte de la patria universal en lo sentit de formar un sol Estat de la terra; aixó es una idea atrassada y estúpida.

Recordá com Alexandre, Carlomagne y altres ja pretengueren obtindre aqueix resultat y no ho lograren.

Afegí que 'l concepte era absurdo, com ho demostra que la naturalesa hagi diversificat los diferents pobles, relació, costums y llenguatje que parla la rassa humana escampada per lo globo.

Explicá que l' única manera d' arribar á la realisació d' aqueix ideal d' un Estat universal era per medi de la reconstitució de las entitats autónomas ab carácter y historia propia per arribar per mitj de successivas federacions y confederacions á la federació mundial.

Acabá dihen que desde are l' encontrada bergadana estará lligada ab lo catalanisme per un altre llas indestructible, lo del arbre de la patria quinas arrels se clavaran fondísimas á la terra y quin brancatje s' enlayra predicant justicia y llibertat.

En Llorens, del Centre obrer "Catalunya", de St. Martí de Provensals, dona una estreta abraçada als bergadans.

Expressa la necessitat que té l' obrer de aherirse á la doctrina nacionalista.

Feu historia de las vicisituds sofertas per Catalunya desde que va entrar á formar part del Estat espanyol.

Afirmá que 'ls abrens que no simpatizan ab lo catalanisme es perque tenen lo cervell obscurit per ideas falsas considerant impossible l' acoblament baix la bandera de la patria á homes de diferents condicions.

Catalunya no vol llibertarse pera esclavitsar á altres pobles, sino pera viure ab dignitat.

Afirmá que l' idioma castellá no es necessari pera viurer.

Explicá que 'ls homes llogats, com son los empleats del Estat, tenen obligació de parlar la llengua que vol y gasta lo qui 'ls paga.

Combaté lo servey militar obligatori ab violenta y encertada paraula y defensas lo servey voluntari.

Dirigi una excitació á las mares catalanas pera que treballin per l' establiment d' aqueix cambi en lo servey militar.

Explicá que lo Catalanisme no es monárquic ni republicá.

Afirmá que lo Catalanisme es més democrátic que los partits republicans centralistas perque es esclau dels principis de justicia y veritat.

En nom del periódic "Joventut", parlá en Arnau Martínez Serriá, qui dedicá los aplaudiments que li donaban als an-

tepassats dels bergadans que foren ba-luart ahont se sostingué la veritat y la justicia en 1714.

Digué que los governants actuals han trovat *amigos del pueblo* que vagin pel mon á desmoralizar las massas.

Afirma que lo catalanisme es antiquísim doncs sa obra fou comensada per lo compte de Pallars, y los compromissaris de Casp que treballaren per Catalunya.

Feu un brillant paragraf dedicat á las banderas, preciós simbol estimat per tots los pobles oprimits com Polonia, Irlanda y Catalunya.

Feu present que es necessari inculcar al poble los vers ideals retreyentia de las sugestions corruptoras de sos aduladors.

Dintre del catalanisme, afirmá, hi caben los homes de totes procedencias y ideas, mentres sian catalanistas de bona fe.

Escitá á tots los catalans á estimar sempre y ab tota l' ànima la bandera nostra de las quatre barras, seguint si es precis l' exemple d' en Bac de Roda que sapigué morir per ella en la forca de las Devalladas.

Feu us de la paraula en Joseph María Roca, dibuent: "Es cert que fa alguns cents anys s' ens va imposar un rey de nissaga forastera y aquestas nissagas han segut governantnos."

Es cert que Catalunya li han robat sas constitucions.

Es cert aixís mateix que nós han arre-bassat nostras constitucions y nos han esquarterat en provincias y 'ns han fet objecte d' altres mil y mil malifetas mes; la pitjor malifeta amagada de que 'ns han fet víctimas ha estat la de pervertir á la familia catalana.

Si totes las familias en fossin de catalanas de soca y arrel, no tindria aquets reys y tendriam nostres Corts.

Formeu part d' aqueixas familias catalanas que no 'n son mes que de nom.

Si fossim los catalans lo que tenim deber de ser y si no volem serho ens ma-leirán los nostres avis, nosaltres no hauriem de predicar perque Catalunya estaria redimida.

Cal que dintre nostras familias s' hi arrelli l' amor entre lo marit y la muller, entre lo pare y lo fill y lo fill y lo pare. Cal que la conducta sia intatxable.

Devém anar ab lo cap dret y lo coré net.

Devém ser un model de bell parlar, hi dic aixó, perque recordo are aquell vers del poeta nostre que diu qu' are al catalá no se 'l coneix mes que per lo mal parlar.

Devém curarnos d' aqueix greu mal y si no podem ferho, avants de parlar malament es millor, que hus arranqueu la llengua.

Cal que torni lo temps en que la pau y la bona fe regnavan y la paraula era una escriptura. Precisa que 'ls notaris no tinguin feyna.

Si yo tingués ara poder y 'm donessin l' autonomia no la voldria perque no 'n som dignes.

Fa molts sigles que nos han anat prostituhint y abarragant, es necessari corretjirnos y modificarnos.

Fem examen de conciencia, volgen ser com hem de ser y siguemne.

Demá l' Unió Catalanista pren possessió del Pi de las Tres Brancas y mes devant quan tots siguém lo que devém d' esser allavors los catalans pendrem possessió de Catalunya.

En Manel Folguera y Durán, digué: Catalans d' aquesta comarca:

Vos treuveu congregats en aquets acte en ocasió de celebrarse una de las festas mes significativas y trascendentals del catalanisme.

No pot ser que hi hagin personas nascudas en aquesta terra que no sentin entusiasme per Catalunya y son terror.

Si n' hi ha algún, que de monstres la naturalesa no deixa de produirne, hi ha que separarlo y tenirli llastima y persiguirlo, no ab l' odi sino ab la commiseració, y fins la vergonya si fos impenitent.

Acabo de recorrer aquesta alta montanya de Berga y m' he fet creus de la activitat y de las maravellas fetas pera arrancar á la naturalesa sas riquesas y forsas y lo contrast es esferehidor entre 'ls esforsos individuals y los obstacles que apila lo centralisme pera impedir aqueixa obra regeneradora.

Sols cal calcular los esforsos de voluntad que representan las empresas particulars en las obras que aquí han realizat y estánt realisant y comparant las dificultades inmensas que s' han hagut de vencer ab la incuria que 'ls governs hi han oposat.

Espanta considerar lo que s' faria de bó y productiu lo dia en que no tinguéssim trevas y Catalunya fos lliure.

Fa quatre días, més enllá de la Pobla de Lillet, vaig trobar-me ab una carta posada al correu vuyt días feya, no hi havia arribat; al sobre en lloc de dir "Per Berga," deya "Per Ripoll," y aixó va bastar sens dupte per que la carta fos estripada per no ocórrersili á cap empleat dels que parlan la *dulce lengua de Cervantes*, ahont podia ser aqueixa Pobla de Lillet.

La política miserable dels partits espanyols té com consecuencia precisa la política d' odís que fa que un poble com Berga, tan treballador y actiu, tinga un carril que pasa á una hora de distancia y no s'hi atura.

Aqueixa indignitat lamentable fa pujar la rojor á la cara devant d' una política africana que adeixat arrenconat un haró de la riquesa de Catalunya.

Si tinguéssim un govern previsor á Catalunya aixó no hauria succehit.

Tot aixó no 's curaria més que treballant per nostra autonomia no parlant y fent discursos, sino practicant y treballant cada h' a casa seva pera la familia y al en semps reconstituhint la llengua.

Ho han de fer además la propaganda en tots los moments inculcant á las generacions que puguin las ideas salvadoras y las mares desde 'l bressol deuen ensenyar á sos fills las oracions y cansones cotalanas, y en las escolas cal que aprenguin també en catalá y á la catalana.

Feu notar lo poc positiva pue's l' ensenyansa que s' dona á Espanya y que cal avuy dia enviar als fills al estranger si's vol que tinguin instrucció sólida.

Apart aixó hi ha necessitat de que lo Catalanisme extengui molt sa acció fora del problema de l' ensenyansa.

Entristeix pensar en las batallas de las darreras guerras carlistas ab las quinas ne va arribar á ferse res ni s' va anar al lloc.

Cal l' unió de tots los catalans y si algún dia tornan á trovarse en aqueixos llocs dos exercits precisa qu' un de ells sia tot de catalans y en ell tots los catalans hi sian.

L' acció catalanista farà un gran bé á Catalunya si consegueix esborrar las diferencias al pais y 'ls odís entre sos fills. Recordéu que tots sou homes de la mateixa terra.

Tots los catalans deuen formar un sol grupo pera combatre y lluytar per la llibertat de nostra terra. Després quan haurém triomfat ja discutirem nostras diferencias portant á resoldrerlas á gent que representi degudament los nostres estaments en lloc de lo que ja tots estém cansats d' aguantá, tanta xusma, tanta porqueria, tanta vergonya.

Seguidament en Martí y Juliá, s' expressa aixís: Ja hem penso que los aquí son presents y no sabian lo que era catalanisme ja poden comensar á comprendre la diferencia que hi ha entre nostres doctrinas y las ideas que se predicen per obtindre l' esmortuhiment dels esperits y atuhils. Nostre tasca es inculcar y imbuhir á Catalunya l' ànima que li falta y que li ha pres la política centralista.

Haureu entés que nostre causa es d' amor y de vida. (Aplaudiments.)

Volém que l' home catalá sia honrat y coneixedor de sos debers socials y al

ensempe que l'individuu tambe la coleccion de perfeccioni en sa totalitat pera formar una nacionalitat que sia desde lo municipi fins a lo més elevat de sos organismes y a tot arreu una suma de perfecció y honradesa pera estar en aptitud perfecta pera lo cumpliment de sos debers de homes y de fills de Catalunya. Cal que's pugui dir ben alt: "Jo existixo perque ne soch digne."

Aqueixa es la causa per la quina lo catalanisme vol acabar ab les separacions morals entre catalans. Mes no'n tenim prou ab que los catalans fassin renuncia per sempre a tot lo que divideixi, volem que desde l' instant en que pugui lo nostre poble gaudir sa autonomia hagi arribat al grau de perfecció necessari.

No volém que en lo nostro autonomia hi regne un vendabal desfet qua aixequi onas que's topin ab forsa destruhint y inandant quant se'ls hi posi, sino que aspirem a que nostra autonomia sia la corrent benefactora que salti del espadat a la plana arrollantla y fecundantla.

Volém deslliurar la totalitat de Catalunya del jou centralista y també deslliurarla de l'acció caciquista, tirania mes aborrible que la forastera perque'l home que la practica fa mal a sa familia, a sos amics y a sos companys y es presisa mala sanc pera pacticarla.

Per aixó volem que tots els catalans sian bons pera que no puguin existir tirans ni cacics.

Aquesta es la doctrina del catalanisme y al cap de vall tot lo aquí explicat son principis fonamentals que han estatuhit las Assambleas que al definir las bases had fixat lo programa per arribar a l'organisasió d' una Catalunya tal com la desitja lo catalanisme.

Penso que després de lo que aquí s' ha exposat ab tanta claretat parlant al cap y al cor no será possible que ninguú pugui entendre son perjudicials pera Catalunya las nostras aspiraciós.

Los que aixís pensin son mals fills de Catalunya. (aplaudiments).

Lo catalanisme té una sola finalitat; lo bé de Catalunya.

No podéu deixar de respondrer al crit

de Visca Catalunya. Un visca aixordant ressoná al saló.

Los aplaudiments ressonaren llare espay al igual que als que li precediren en l' us de la poraula, y per fi quan se restablí lo silenci, doná lo president l' acte per terminat retirantse lo públic que omplenaba lo saló a quarts de dotze de la nit, als crits de Visca Catalunya, Visca l' Unió Catalanista y Visca lo Pí de las Tres Brancas.

L' Observatori del Ebro

Exajerats y quelcom mes se'ns digué estiguerem al fer los elogis del Observatori de Física Còsmica del Ebro y de son autor lo Rd. P. Cirera, arriban a posá en dupte l'importancia del un y los graus de saber del altre.

No contestarem tals apreciaciones perque tots quans coneixen el camp de la ciencia qu's allá ahont ha crescut y viu lo Rd. P. Cirera, coneixen també, lo valer y cantitat de coneixemens que representa l'esmentat Jesuita y per lo tan los *sabis* quin nom no está inscrit en cap academia científica cap mal li han de fé ab sas apreciaciones mes o menos atrevidas.

A continuació copiem la opinió del sabi astronom y geoleg D. Joseph J. Landerer que pot servir de resposta als esmentats *sabis* perque havem de suposá que a aqueix ja l' deuen coneixe, si ve per alguns encara el coneixen per M. Landerer aixó es, com a foraster.

LANDERER

y el Observatorio del Ebro

Respecto al Observatorio instalado por los PP. Jesuitas en Roquetas he aquí la opinión valiosísima del sabio Landerer, condensada en una cuartilla que escribió para un diario de Barcelona:

"El Observatorio Astro físico del Ebro, situado al Sudoeste de Roquetas, inaugura una nueva fase en la historia del progreso científico de nuestro país, colocándose desde el primer día a la altura de los más importantes del planeta,

según se desprende del interesante programa que se ha trazado, en cuyo elogio basta consignar que ha merecido aplauso y encomio de los Vogt, Jansen, Deslandres, Branly, Rigourdan, es decir, de los sabios más eminentes de nuestra época.

En este programa figuran, principalmente la astronomía física y de precisión; la Física del globo con toda la amplitud que hoy reviste, por hallarse en ella comprendidos el potencial eléctrico, las corrientes telúricas y las ondas hertzianas; el Magnetismo terrestre y la Sismología. El estudio incesante y simultáneo de los fenómenos relativos a la Física del globo y a las múltiples manifestaciones de la actividad solar, constituirá, ciertamente, la parte más nueva y realmente original de la interesante labor proyectada.

Un personal peritísimo, a cuyo frente figura el Rdo. P. Cirera, cuya nombradía es, no solo europea, sino universal, (veuan com alló de que ell mateix se diu *sabi* no resulta) por sus incomparables trabajos sobre el Magnetismo de Filipinas, y un material de primer orden, solido de los talleres de más fama de Europa, son garantía más que suficiente del éxito que ha de alcanzar el establecimiento que hoy abre sus puertas al mundo civilizado, y del avance que con ello ha de derivarse para la causa del progreso.

J. J. LANDERER.

NOTICIAS

El día 22 de Setembre prop passat tingué lloc a Tarragona la festa que tots los anys dedica "L' Ataneo tarraconense de la clase obrera", als noys y noyas que assisteixen a las clases qu' ell doná, sen presidida per lo Sr. Gobernador civil y están ple lo local de distigida concurrencia en la que es de notar que lo nostre idioma 's presentá oficialment, esent aplaudit y ben rebut com es llogic y n'olt natural deuria ser entre tots los nascuts dins Catalunya ancara que no 's valguin di ni sé catalanistes.

El dijous al matí el xiquet encarregat de portá l' original de la Veu a la im-

premta vá perdre el paquet, quin agrahiriam al que l'haigi trobat ens lo tornés.

El nostre confrare local *El Eco de la Fusión* ha sigut declarat processat per un article que ab lo titol de "Que recurso cabe", vá publicar y en el que 's tractaba de un indult concedit als seus amics polítics de la Galera.

Sentim molt que ab rahó ó sensa hagi caigut en mans de la Justicia de la que com ja pot suposá desitjem ne surti prompte y bé.

Diumenge dia 2 del que som forem nomenats pera formar part de la Junta Directiva de la Cámara Agrícola los nostres distingits amics els Srs. D. Diego de Leon, D. Joan Mestre y D. Ricardo Climent.

Las queixas dels viandans y carreters han sigut generals desde que vá comensar a ferse el pont del barranc de S. Antoni, quin es causa que a cada vinguda quedi interceptat el pas lo mateix passa am la surtida de Remolins que feta en curva y encaxonada dins de dos desmots y feta baixa de nivell, se converteix en un pantano de llac y pedruscall que priva el poderi passá.

El pontó de San Antoni sempra es va dir era petit y mal emplantat y la surtida de la carretera de Remolins mal construhida y pitjó pensada, per cuan podia haver sigut recta, mes alta, y ampla, aprofitan un carré de 10 metros d' amplada que hi ha, lo que hauria permés fe un pont sobre el barranc quedant salvada de riudadas y no haguera sigut necessari expropiar res y abuy estaria ja edificat, lo que es ara poc menos que imposible, tot per causa del espedienteix y lleys centralistas que son la remora de tot lo bo y util en aqueix desgraciat país.

Els diputats provincials de la regió apoyarán en la Diputació pera que siga incluit en el plan de ferrocarrils secundaris de la provincia el que surtin d' Ascó uneixen a tots los pobles riberencs al Ebro compresos entre dita ciutat y la nostra.

Tan aqueixa via com la de S. Carlos convertirian a Tortosa en centre mercantil del productes del baix Aragó hi la posaria en comunicació directa ab la part central de Espanya.

El carril de Tortosa a Ascó es molt útil y economic tan en la construcció com en la explotació ja que podrian aprofitarse el salts del Ebro pera convertirlo en ferrocarril electric.

Tortosa, Imp. FOCURT, P. Hospital 5.

Assumpción, de la Presentación, de la Visitación, del Rosario, de las Virgen y Santa Ana, de nuestra Señora de Gracia, y de las Virgenes, en el claustro, el del portal del Palau, que es de nuestra Señora de Monserrate, otro del espantó, y el de encima la puerta, que se entra a la Seo desde el Claustro. No hago aquí mención del del Socorro, porque abajo se hará capítulo aparte del, por ser el de la santa Cinta. Aora vamos a ver esto por las demas Iglesias de la Ciudad, en la Iglesia de los Mercenarios, en Santo Domingo en San Antonio, en Santa Clara, en San Francisco, en los Capuchinos, en el Temple, en la Sangre de Christo, en la Trinidad, en Iesus, en la Parroquia de Santiago, en la Rapita. En todos los dichos Conventos, é Iglesias, se hallaran, no un solo aitar de nuestra Señora, mas muchos, con diversos apellidos.

Pues miremos esto por las Cofradías de esta Ciudad, y veremos que la de los Mercaderes, de los Carpinteros, Cuberos, Sogueros, Alpargateros, son con invocación de nuestra Señora: y dos que tienen los Labradores a la Concepción de nuestra Señora, en Santiago y en San Anton.

Ay quatro numeros con invocación de nuestra Señora, el del Rosario, el de la Merced, el del Remedio y el de la santa Cinta.

En las calles se muestra también esta devoción, porque en quatro en particular ay Cofradías. Y son de nuestra Señora de la Cinta, de nuestra Señora del Aldea, nuestra Señora de Vallvert, de nuestra Señora del Carmen, y de nuestra Señora de Monserrate. En la Cruzera, ó Cruzero, que es una calle donde está la casa de la Ciudad, y mas frequentada de gente, en una esquina ay una figura de nuestra Señora, muy antigua de medio relieve, de piedra en un lugar alto, la qual muestra bien su antigüedad. Tambien se ve esta devoción en el Castillo, pues se ve ser su Altar, y Iglesia de nuestra Señora. Y por remate desto, sea lo que atestigó mossen Pablo Dalmau, con juramento, en mano y poder del Oficial, y Vicario General deste Obispado, en el processó de la información dijo, que el avia oydo dezir a Don Pedro de Leyva, es-

de *Ponderase la devoción que se deve tener a la Pila* et es ob abiev donde la madre de Dios puso su santissima mano, y tomó agua bendita.

En el capítulo treze dije como la madre de Dios, ándo que entró en el Santo Templo de Tortosa, tomó agua bendita de una pila, que hoy en día está en el claustro de la Asseo (y antes estava dentro entre la Capilla de la Visitación, que llaman de la justa y la del nombre de Iesus, por aver allí una puerta, por la qual se entrava del claustro a dicha Iglesia, como lo afirman los antiguos viejos desta Ciudad que lo han visto) y esto lo tenemos por tradición, de la misma manera que la santa Cinta. Verdaz es, que en el Breviario no dize el modo como entró la madre de Dios en este santo Templo, sino que dá principio a esta Historia, de cuando el Sacerdote vió la puerta abierta, y aquella resplandente luz dentro de la Iglesia, y oyó cantar el *Te Deum laudamus*, y lo demás que desde allí nos refirió la historia.

Ya dije arriba en el capítulo citado, como el Monja mayor fué el que lo vió todo y este fué (segun lo que se colige de las palabras de nuestra Señora,) el que refirió la entrada de la procession, y el tomar el agua bendita de la santa pila: y pues allí lo avemos dicho, y no lo que se debe estimar, y reverenciar esta santa Pila, es razón lo digamos aqui. Si en la santa Iglesia de Toledo se venera tanto (como es razón) la piedra en que Maria Santissima tuvo sus sagrados pies, quando bajó del cielo, y dió a su devoto San Ildefonso, Arçobispo de aquella Iglesia, una Casulla, y esta piedra la tienen con tanta devoción, y veneración dentro de una rejuela que solo se puede poner un dedo para tocalla, y adoralla. Diganme, en que veneración se ha de tener Pila, que no el pie sino la sacrosanta mano puso en ella? Y, si en Zaragoza se venera tanto (como es razón) aquel santo Pilar que la Reyna de los Cielos puso los pies, quando en cuerpo mortal vino de Gerasalen a mandar a Santiago, le fabricase allí a honra suya una Capilla: en que veneración se ha

Imprempta DE JOSEPH L. FOGUETS SALES

PLASSA DEL HOSPITAL, 5, TORTOSA

En este establiment se confeccionan treballs tipografichs á preus economichs. Treballs á varies tintes y sobres papé pergami.

Moreso

GRAN BOTIGA DE CALSAT DE TOTES CLASSES Sabates y botines d'ivern Confeció esmerada pera ls que tenen los peus delicats.

Casa fundada l' any 1866. PRBU-PIXOS-VENTES AL CONTAT. Plassa de la Seu y Arch del Rumeu

TORTOSA

FILLS DE JOSEPH TEXIDOR

DIBUIX, PINTURA Y FOTOGRAFIA del carrer del Regomir 3, Barcelona han trasladat son establiment al CARRER FONTANELLA, 10 (prop la plassa Catalunya) BARCELONA.

DISPONIBLE

El Observatorio Astrofisico del Pto. situado al Subeaso de Repostes inaugura una nueva fase en la historia del progreso cientifico de nuestro pais...

de tener, Pila que Maria Santissima puso la mano, no en cuerpo mortal, sino ya glorioso, y resplandiente, venida de aquel a Gerusalen celestial, y divina, para darnos no un Pilar, ni una Casulla, sino una prenda que llevava ensi mis ma, y echa por sus santissimas manos? Que honor, que reverencia, se deve á esta santa Pila? muchissima por cierto: Pedricandó en esta Catedral una Quaresma el Reverendo Padre Maestro Fray Iusepe de Bardaxi, de la Orden de nuestra Señora del Carmen dijo (en el sermon que hizo en la segunda Dominica, y por ser el ségundo del mes, en el qual, y en todos los segundos Domingos de los meses del año se haze Processión de la santa Cinta) que esta S. Pila la avian de tener cubierta de finissimos diamantes, por que Reliquia como aquella, se avia de venerar, adorar, y estimar en mucho. Solo para ponderar esta merced, devia escribir, no digo un libro como este más otro mayor, agradeciendo á Maria Santissima tan señalada merced; mas confio que este ha de ser estímulo, y motivo para que algun docto, y devoto saque á luz la grandezza que hay que dezir desta Ciudad, y las generosas mercedes que Maria Santissima ha hecho á los moradores della, con lo tanto que hay que dezir de su Catedral.

que es de nuestra Señora de Montserrat, oro del templo, y el de encima la puerta, que se cura á la Seo desde el Giarito. No hago aqui mención del Sacerdot, porque el Sacerdote de la Catedral, por ser el de la santa...

CAPITULO QUINZE

De la devoción que muestra tener la ciudad de Tortosa á la madre de Dios, en los Templos, Puertos, Puercas, Hermitas, y Cofradias.

PRIMERAMENTE, muestra esta Ciudad en lo exterior, tener grandissima devoción á la Virgen el ver su Catedral desde su principio dedicada á esta Señora. Segundo, en las Puercas antiguas, y modernas della, como se ve patentemente, que el portal de la Puente, el del Romet, el de la Rosa, el de Vallvert (aunque hoy no hay portal; empero la madre de Dios está en el mismo lugar, que el Portal estava arrimado decentemente á un lado de la calle) el de Vimpisó; y á la otra parte de la Ciudad el del Temple, ay quatro Hermitas en el término á invocación de nuestra Señora. La de la Aldea, de los Angeles, del coll del Alba, de Bitem, de Misericordia, y nuestra Señora del Milagro, que antes era Hermita (aunque dentro de los muros de la Ciudad) y hoy es de los Carmelitas Descalzos. En la Catedral ay tantos Altares dedicados á Maria Santissima, que los más son. Como el Altar mayor, el de la